



מאורות השבת



108

פרשת משפטים

108

עורך: הרב סתיו א.

מאור המחשבה | מאור הדרשה | מאור למדרש | מאור המנורה | מאור הבית

מאור הדרשה

מי אנטישמי?

הרב וינברג בעל שו"ת 'שרידי אש' היה ראש ישיבה בשוויץ. פעם אחת קם אנטישמי בברלין ואמר שהיהודים מזמינים לעצמם את האנטישמיות.

למה?

כי הם גזענים.

יושבים בית דין של יהודים לדון במשפט. מגיע הקיסר וילהלם להעיד, הקיסר של גרמניה!

מה אומרים לו?

לא! אתה פסול לעדות!

אבל אם בא עגלון, אחד כזה אנאלפבית, אבל הוא יהודי, אומרים לו בית הדין - "בבקשה תשמיע עדותך!"

אם כן, היהודים הם לא גזענים? הם לא מזמינים את האנטישמיות?

ענה לו הרב וינברג: "אנחנו עוד יותר גזענים מכך!"

עומדים תשעה יהודים בבית הכנסת, מתחילים לספור: "הושיעה, את, עמך... וראם, ונשאם, עד... חסר ה"עולם".

מחפשים עשירי...

נכנס הקיסר וילהלם לבית הכנסת, אף אחד בכלל לא מסתכל לכיוון שלו.

אבל אם נכנס ילד בן שלוש עשרה... אוהו "העולם" הגיע!

המשך בעמוד 3

מאור למדרש

ר' אלעד מ.

שריפה על קידוש השם

באמצע המסיבה פרץ בבהלה אדם לאולם וצעק "מיסטר פוירשטיין מיסטר פוירשטיין!! יש שריפה במפעל!"

דוד התפוצץ וגרם לשריפה, שלוחמי האש התאמצו לכבותה, ורק בימי החנוכה, אחרי שבעה ימי בעירה, הצליחו לגבור על הלהבות! ובסופה לא נשאר כלום מהמפעל הגדול ביותר מסוגו בארה"ב.

המפעל היה מבוטח בסכום של 500 מיליון דולר (חצי מיליארד!) וחברת הביטוח הודיעה שתעביר את הסכום במלואו בהקדם, כחוק.

הפרשנים הכלכליים הסבירו שלמר פוירשטיין היו ברגע זה שתי ברירות עסקיות, הראשונה; לקחת את כספי הביטוח, ולפרוש לפנסיה. השנייה; לחזור ולבנות את המפעל בדרום ארה"ב, השכר שם נמוך יותר, והרווחים יהיו גדולים יותר.

מר פוירשטיין זימן מסיבת עיתונאים בנוכחות 3000 העובדים. את המתח היה אפשר לחוש כבר כמה רחובות לפני הכניסה לאולם. סנטורים, פוליטיקאים ונבחרי ציבור התייצבו בשורות הראשונות, כדי להזדהות עם מר פוירשטיין ולתמוך בכל החלטה שיקבל. אך הם לא ציפו למה שקרה...

הוא נעמד על הבמה והכריז: "אני הולך לבנות את המפעל הזה טוב וגדול יותר מקודמו, כאן במסצ'וסטס! ויותר מזה! (המשיך ואמר) כל אחד ואחד מהעובדים ימשיך ויקבל את המשכורת המלאה שלו בתקופת הבניה!"

מחיאות כפיים אדירות התערבו בקולות הבכי הנרגשים של 3000 העובדים, שעד אותו רגע חשבו שאיבדו את מקור פרנסתם.

ההתרגשות הבקיעה שחקים ומיסטר פוירשטיין נהייה מרואיין מבוקש בכל עיתון ותכנית מחוץ

בשיעור שמתקיים בבית עסק נכבד ונחמד. נשאלתי לפני כשלוש שנים, לקראת חודש אדר- על מהותה של "פרשת שקלים", שנקראת בשבת שלפני ראש חודש אדר. (כי תשא) בה נאמר כי כל אחד מבני ישראל מצווה להביא מחצית השקל.

מה? זה כל מה שאדם צריך להביא לטובת בית לריבונו-של-עולם?!

היות והשיעור הוא ב"עיון קל", ביקשתי מחברי השיעור לנדוד איתי לפרושו של רש"י בפסוק ט"ו שמלמד אותנו: שלש פעמים נאמר כאן "תרומת ה'" - האחת, התרומה כאן שבה נספרו בני ישראל והכסף הלך לאדני המשכן, השנייה, מחצית השקל, שניתן גם הוא- למניין בני ישראל, לטובת קורבנות הציבור. ובפעם השלישית "תרומת המשכן", שבה כל אחד נתן מה שליבו חפץ..

בעצם, אותם "נדיבי לב" שכ"כ רצו לתרום יותר, נמנעו בפעמיים המוזכרות לתת כמו כולם..

נמצא שגם לתת וגם להימנע [מלתת יותר] (כשזה מה שנדרש), שניהם הם סוגים של קידוש השם וקיום רצון הבורא. ועל זה היה לי סיפור מדהים לספר להם על יהודי שנתן יותר ונמנע מלעשות מה שהיה מתבקש לעשות.. שאלתי את המשתתפים האם הם זוכרים את דצמבר 1995? חוץ מהאדם שהתחתן בחנוכה בחודש הזה, היתר לא זכרו במיוחד.. והנה מה שאירע:

ערב אחד בדצמבר 95, חגג מר אהרן פוירשטיין, בעל מפעל הטקסטיל "מאלדן הילס" במסצ'וסטס, את יום הולדתו ה-70.

המשך בעמוד 4

נא לשמור על קדושת הגליון

נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה

לעילוי נשמת רבי שמריהו יוסף חיים בן רבי יעקב ישראל זללה"ה

מאור המחשבה

ר' סתיו א.

נקודת הבחירה

אם יש רק את הבורא, הכיצד יתכן מציאות של בחירה אצל בריה? שכן בחירה זה מצב שנוגד את האין עוד מלבדו. ובאמת לאור האמור לעיל, נקודת הבחירה היא מצב של מחשבה רגשית הנוצרת בהצטרף מכלול האדם על כל איבריו ורעדיו ומאורעותיו הנקרים במהלך חייו, תובנותיו וידיעותיו, השגותיו וחכמתו, הנהגותיו, סביבתו, מכלול האנשים שפגש בחייו והרושם שעשו עליו, ועוד. כל הנ"ל מובאים לו ע"י ההשגחה העליונה, ללא בחירתו, כדי ליצור אצלו נקודה רגשית של בחירה. על כן אמרו חז"ל "רחמנא ליבא בעי".

ולמה הקב"ה רוצה את הלב? כיוון שהבחירה נעשית בלב. שאמר (דברים) "בכל לבבך" היינו בשני יצריך, ששני היצרים הטוב והרע נמצאים בלב. והבחירה האמיתית היא רק בשעת הנסיון, שם עומדים לפני האדם באופן שקול ונוטה לצד הרגש, כל הצטרפות העניינים שזכרנו לעיל. ואם שקול, למה נוטה? כיוון שהבחירה נעשית בלב, שם נמצא הרגש. והרגש קרוב יותר למציאות הגשמית של האדם, להבדיל מן השכל, הקרוב יותר למציאות הרוחנית שלו. ועל כן נראה שכלל שהאדם קרוב יותר אל השם, כך הבחירה שלו תכריע לכיוון הרוחני. והרחוק יכרע לגשמי. כיוון שעמידה בנסיון, על פי רוב, תהיה ע"י מסירות נפש, שהאדם השליט את השכל על הלב, ואע"פ שרגשית היה לו קשה להכריע, מכל מקום, הידיעה השכלית הורידה אל הלב את מחשבת האמת, וכך יכל להתגבר ולבחור בחיים. וזהו שאמרו (ברכות) "הזכר לו יום המיתה", שזכרון מעין זה יוצר תגובה רגשית בלב, ומביא יתרון לשכל על הלב, שברגע ההוא הלב שבוי מעט ברגש מן הרוחני.

וכן מצאנו אצל יוסף הצדיק, שמרוב דבקותו בהשם ית', על מנת לנסותו במידת היסוד, הוצרכו מלמעלה לעבוד עליו במשך שנה שלמה כדי שיגיע אצלו הרגש הבהמי למקום שקול עם הרגש הרוחני. והנה באותה שעה, אומרת הגמרא שנכנס לעשות צרכיו, דהיינו שהרגש הבהמי כבר כמעט וגבר. ואז עלה ברעיונו דמות דיוקנו של אביו, שהגביר אצלו את הרגש הרוחני, ומיד נבהל וברח.

לפיכך, מוטלת על האדם חובה גדולה מאוד ללמוד תורה ולזכך הנפש בעבודת המידות ולשמור לקיים המצוות. שכן לימוד התורה מגדיל את שיקול השכל, ועבודת המידות מחליש את הנטייה הבהמית, ושמירת קיום המצוות שומר על איזון בחירה נכון, והוא מה שאמרו "אחרי המעשים נמשכים הלבבות". שעל ידי שמעשיו של אדם בכל עת שמורים לעשיית המצוות, ממילא בזה ממש הוא מטה את השיקול כלפי השכל ודבקות בהשם. שהמצוות הן עשייה עם שכל, וכל זמן שיגביר את 'כוונת הלב' בעשיית המצוות, כך יגדל החלק השכלי והדבקות בבורא.

אומרת התורה (דברים ד, לה) "אַתָּה הֲרֵאָתָּ לְדַעַת פִּי ה' הוּא הָאֱ-לֹהִים אֵין עוֹד מִלְבָּדוֹ". ויש להבין, אם הכל זה הקב"ה אז מי זה האדם בעצם? ואיך אפשר שתהיה לו בחירה?

אלא, בחירת האדם היא כיוון התנועה שנעשית ברצונו של האדם לאחר הצטרפות כל המקרים באותו רגע. ובלבד שהתנאים מותאמים להיות 'בעל בחירה', כגון שאינו חירש או שוטה או קטן. שהחוויה אותה מרגיש אדם בנקודת זמן אחת, באה לו על ידי מקרים שאינם הוא, אלא השם עושה לו, הווי אומר, גם המצוה וגם העבירה, והוא, היינו האדם, בהתקיים כל תנאי הבחירה, מרגיש התחברות לכיוון מסויים, בעד או נגד הדבר, וזו היא הבחירה, וזהו האדם. על כן אמר (קהלת יב, יג) 'סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת הָאֱ-לֹהִים יֵרָא וְאֵת מְצוֹתָיו שְׁמוֹר פִּי זֶה כָּל הָאָדָם'. רוצה לומר, שגם שנעשית עבירה, אם יתמלא יראה, ממילא אין זה חשוב עבורו כחטא המוריד מדרגתו הרוחנית, אלא להיפך, מעלה אותו. וזה פירוש, 'יש קונה עולמו בשעה אחת' (ע"ז יא.), שאע"פ שחטא הרבה, אם עושה תשובה, נמצא שכל המקרים הצטברו לכדי בחירה, והרי בחר בחיים. ועוד, 'א"ר אבהו, מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין' (ברכות לד:), כי לצדיק הגמור לא הצטרפו כל המקרים שהצטרפו לבעל התשובה, עליו עשה תשובה. ומהי התשובה, התשובה היא התנועה המחודשת שנוצרה ברצונו של האדם, לאחר הצטרפות המקרים מחדש באותו עניין, וזהו ההבדל בין בחור לזקן, שאמר 'שוב אל ה' אלוהיך בימי בחרותיך'. כי בחור במלוא תוקפו ותאוותו, וזקן נחלש אצלו כח התאוה, על כן תשובת הזקן לא חזקה דיו, כי הצטרפות המקרים לא זהה.

ומהי אותה תנועה הנ"ל? התנועה הזו, היא למעשה הכיוון והמגמה שאליה שם אדם את מבטו. שאם שם פניו אל דבקות בהשם יתברך, תנועתו תהיה ביראת שמים, ויצליח בע"ה לבחור בחיים, אע"פ כל הניסיונות שינסו אותו מלמעלה, בין בעשירות בין בעניות, בין בקיום מצוות ובין בעשיית עבירה ר"ל. בין במדרגה רמה ובין במדרגה שפלה, בין בהשגת הדבקות ובין כשנלקחו ממנו כל המדרגות שהשיג. כי הכל זה נסיון ואין ערך למדרגה אלא לתנועה. ולכן ראינו גדולים ועצומים שנפלו לשאול תחתיות. וכן, מה שמובא בגמרא (פסחים ג.) על רב יוסף שחזר מעולם האמת ואמר שראה עליונים תחתונים ותחתונים עליונים, כי האמת היא שהתנועה קובעת ולא המדרגה הרגעית. על כן אפשר שתלמיד יעקוף את רבו, כמו שמסבירים שם התוספות.

וכעת אפשר להבין קצת, איך יתכן מצב של אדם בעל בחירה במציאות של 'אין עוד מלבדו'. ואמנם שהדברים סותרים אחד את השני, שהרי

נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה

לעילוי נשמת
שלום בן אפרים

לעילוי נשמת
שמעון בן דוד

לעילוי נשמת
ענת בת רחל

לעילוי נשמת
אורייתת ניסים עמרם

לעילוי נשמת
משה בן חסן יעקב

לעילוי נשמת
יהונתן בן משה

מאור
הנשמה



אמרי מעט ועשי הרבה!

אם נותרה חתיכת עוגה אחרונה ובדיוק לשינכם מתחשק ממנה, אז תאכלו אותה יחד!

בעלך נכנס הביתה כשאת בדיוק בשיחת טלפון עם חברתך? תצטרכי לסיים את השיחה ולקבל את בעלך. כן! בית מתקיים מהקרבה, מעבודת המידות! בית הוא בית מקדש ובבית המקדש הקריבו קורבנות להשם וכך כל מה שתעשי זה יהיה לכבוד השם.

ידוע שיאחרי המעשים נמשכים הלבבות. את יכולה להזדהות עם בעלך כשקר לו ולומר קח שמיכה ותתחמם, דעי! בעבודת המידות בכלל, ובזוגיות בפרט, המעשים הם הקובעים והם המעידים עד כמה אכפת לך באמת. כמו שאומרת המשנה (אבות א, טו) אָמַר מֵעַט וַעֲשֵׂה הַרְבֵּה. למעשים יש כח השפעה על יחסייך עם בעלך, מעשייך החיוביים יכולים לקרב אותו אלייך ולהשפיע עליו לטובה, את לא יודעת מה הדלקת המזגן יכולה לחולל אצלו והוא יזכור לך את הפעולה הזו לתמיד, ובפעם הבאה הוא זה שבאמת יתכסה בשמיכה ויכבה את המזגן.

שימי לב לאהבות שלו ותאפשרי לו לממש אותם, ואף תעזרי אם את יכולה. הוא אוהב להפגש עם חברים פעם בשבוע? לצאת לסיבוב התאווורות? ללכת להוריו לבד מדי פעם...? כן, כולנו זקוקים לזה לפעמים.

זכרי! גם לך יש צרכים ואהבות! נכון שאת עיקר הבית, עובדת, מבשלת, מכבסת ועוד ועוד, וכל אלו הגדרות שגורמות לנו לחשוב שלנו מגיע הכל ולצד השני כלום, או לחילופין, שמגיע לנו יותר ולצד השני פחות, אמרנו שמחשבות לא מתקדמים! אלו הגדרות לא נכונות ופוגעות במערכת היחסים.

אל תתני להגדרות האלו מקום, כי אין קשר בין המטלות, העשייה וכל התפקוד שאת בתור אשה ואמא מחוייבת לעשות לבין יחסייך עם בעלך, לבין הצרכים שלו שלהם הוא זקוק.

תעשי הפרדה ותהיי ערנית וקשובה לצרכיו, ואת תרוויחי מזה, תרוויחי שלום בית ושכר גדול מהקב"ה!

"אִם בְּגַפּוֹ יָבֵא בְּגַפּוֹ יֵצֵא אִם בְּעַל אִשָּׁה הוּא וַיֵּצֵאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ." (שמות כא, ג)

פרשתנו עוסקת בדינים שבין אדם לחברו. יקירתי! מי החברה הכי טובה שלך, אבל הכי טובה.. אל תחשבי יותר מידי כי זו לא חברה, זה חבר, והוא בעלך!

תזכרי רגע בסיטואציה שהייתה לך בעבודה עם חברה, יום חורפי, סוער בחוץ ולחברתך היקרה קר מאוד, היא רועדת ומדליקה מזגן כמובן על מצב חימום. את שלא יכולה לסבול את חום המזגן, הוא מחניק אותך, את מאדימה ולא יכולה, אבל, את מוותרת וסובלת בשקט. למה? את רוצה לרצות אותה, קר לה מאוד וכואב לך עליה, ובכלל לא נעים להיות אגואיסטית ולחשוב רק על עצמך.

עכשיו, מה קורה בבית באותה סיטואציה עם בעלך? כן, תחייכי, כי יש מצב שהמזגן יהיה מכובה, כי אין מצב שאת תסבלי את החום היוצא ממנו. ובעלך...? שיחפש איך להתחמם... האם זו חברות? האם יש כאן אהבה? האם יש כאן רגש? יש כאן אכפתיות? יש כאן הקרבה? תעשי בדק בית!

אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו! התורה הקדושה לא פעם ולא פעמיים מדגישה את היחסים בין בעל ואשה, כמה הם חשובים וכמה הם בראש ובראשונה מכל דבר אחר. כמו שהיחסים ביניהם יכולים להכניס את השכינה לביתם, היא יכולה גם לגרש אותה.

לשלום בית יש השפעה גדולה על חינוך הילדים, ואף על הפרנסה.

בעל ואשה הם אחד! מסופר על הרב אריה לויין שבאיזו פעם לאשתו כאבה הרגל, הגיעו למרפאה, שם אמר לרופא: הרגל של אשתי כואבת לנו!

ויצאה אשתו עימו! זו אשה שמרגישה כל תנועה, כל כאב, תסכול, חום וקור, שמחה, התלהבות... אצל בעלה והיא שם בשבילו, מרגישה, כואבת, שמחה ומאושרת יחד איתו! והיא גם מוותרת בשבילו, ומוצאת לעצמה אלטרנטיבות אחרות, במילה אחת הקרבה! ההקרבה מעידה על עבודת המידות שלך.

אנחנו הרבה יותר גזענים ממה שאתה חושב...

אמר לו האנטישמי: "מה הקשר? תפילה זה טקס דתי, אם כן ברור שרק מי ששייך לדת הזאת יכול להשתתף.

עדות זה עניין משפטי, מה הקשר של העד לדת אליה הוא משתייך?"

אמר לו הרב: "זו בדיוק הטעות שלך!

אצלנו גם דין זה טקס דתי! בדיוק כמו שכל שאר המצוות זה טקס דתי, כך גם המערכת המשפטית שלנו!

אתם חושבים שכשאתם עושים דין, אתם לוקחים את התפקיד של הקב"ה, אתם עושים את הסדר ואת החוק, ואתם קובעים גם את החוק.

אצלנו הכל מתנהל על פי ההוראות שקיבלנו מהקב"ה. אנחנו לא יוצרים חוקים חדשים. זה הכל מצווה!

והראיה, שאם יבוא הסטייפלר ובנו רב חיים קנייבסקי להעיד, האם יקבלו אותם?

לא! למה?

כי אבא ובן פסולים להעיד!

גם אם משה רבנו ואבא שלו עמרם יבואו להעיד לא נקבל אותם, כי זה החוק!

הקיסר וילהלם לא כשר לעדות, לא מפני שאנחנו חושבים שהוא שקרן, אלא משום שהוא לא יהודי, ולכן הוא לא יכול להשתתף בטקס!

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. לפניהם ולא לפני הבג"ץ!

(אפריון שלמה)

נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה

לעילוי נשמת יעקב בן אהרון

לעילוי נשמת שלמה בן רחמה

לעילוי נשמת מארי בת רבקה

לעילוי נשמת אליהו בן סלימה

לעילוי נשמת סעידה בת סעיד

לעילוי נשמת ניסים בן פנחס

להקדשות והנצחות נדרים פלוס



מאור למדרש המשך מעמוד 1

הוא המריא אליו עם בנו בן 12 ופגש אדם חיוני וצלול, שהקים וטיפח את בית הכנסת "ישראל הצעיר" בקהילה שלו, ודואג לטפח ולהגדיל את בית הכנסת.

רב יואל ביקש לשמוע את המניע למעשה האציל, ומר פוירשטיין סיפר לו את כל הסיפור. והוסיף: סבא שלי, הנרי פוירשטיין ז"ל קנה את המפעל הזה. לא היה לו מושג בטקסטיל, לא במכונות לא בבדים ואפילו לא בבגדים.

אז למה בכל זאת הוא קנה את המפעל הזה, אתה שואל? כדי שיוכל לשבת על התורה ועל העבודה. [יש לזכור שבשנים ההן, מי שלא עבד בשבת פוטר ביום שני.. ובמפעל הזה אחרי שהנרי פוירשטיין רכש אותו, שמרו שבת] ואכן הייתה לו ברכה גדולה מהמפעל.

עם השנים המפעל עבר אלי, וכשקרה המקרה נזכרתי בציווי לפיו השתדלתי לחיות כל החיים "ונקדשתי בתוך בני ישראל". יהודי צריך לחיות על קידוש השם, וכל מה שעשיתי היה כדי לעשות קידוש ה'. "אסור לך לדכא את העובד כי הוא עני ונוזקק, בין אם הוא יהודי ובין אם אינו יהודי אך חי בקהילה שלך".

רב יואל גולד שאל אותי, האם יש בו חרטה על המהלך העסקי השגוי שעשה?

ונענה; חלילה- אמנם היו מהלכים עסקיים שגויים שעשיתי, אבל, לקדש שם שמיים זה מהלך חיובי, ולהתייחס באנושיות לאנשים זו הזכות של יהודי.

ובעצם, העובדים האלו היו בהמשך עובדים מצטיינים והגבירו את התוצרת שלהם ב 40 אחוז, כהכרת תודה!

בסוף הפגישה מר פוירשטיין בירך את בנו של הרב גולד בברכת כהנים, ואיחל לו שה' יתן לו את הבינה לנהוג כראוי בחייו.

ולאחר מכן מר פוירשטיין ביקש שילכו לראות את בית הכנסת היפה שבנה "צריך לבנות בית יפה לקב"ה".

ימים אחדים אחרי הפגישה, נודע לרב גולד שמר פוירשטיין נפל ואחרי ימים ספורים השיב את נשמתו לבורא.

לחוף בארה"ב. וכששאלו אותו למה החליט ללכת דווקא על הבלתי הגיוני הוא סיפר: "אבא שלי היה יהודי 'צדיק', הוא לימד אותי את מאמר חז"ל, במקום שאין אנשים השתדל להיות איש..

אני מתייחס לעובדים כאל אנשים ולא כמו על זוג ידיים יצרניות. לא אוכל יותר ארוחות אם אקח לכיס שלי את הכסף."

הוא נעשה לסנסציה וקיבל את השם האיקוני: "המענטש ממאלדן הילס".

הוא המשיך ושילם לעובדים את המשכורות במלואן במשך כל תקופת הבניין, כולל אפילו תשלומי בונוס ומענקי סוף השנה.

בנאום "מצב האומה" אותו נשא הנשיא קלינטון ב 1996 ישב מר פוירשטיין בשורה הראשונה ביציע הכבוד, וקיבל תואר של "יועץ לנשיא".

כשהמפעל הוקם מחדש, כל העובדים חזרו למשרות המקוריות שלהם.

כל העובדים אמרת?

כולם חוץ מאדם אחד..

מר פוירשטיין עצמו! שפוטר ע"י הדירקטוריון לאחר תקופה קצרה על ההפסדים שגרם לחברה בהחלטות ה"פזיזות" שקיבל, הוא הוריד פרופיל תקשורת ונעלם "מהרדאר".

[המפעל נגרר לשורת הפסד כבדה, ובסופו של דבר הצליח להשתקם, נמכר וכיום הוא מייצר סיבים מיוחדים למדים וכדו']

עד כאן סיפרתי בשיעור ההוא.

והנה המשכו אליו התוודעתי לא מזמן-

הרב יואל גולד, אברך ומרצה אמריקני מלוס אנג'לס, חיפש לפני כשנתיים, במלאות 25 שנים למקרה, את בני משפחתו של פוירשטיין.

התקשר לברר האם אפשר לראיין את מי מבני המשפחה על הסיפור, ונענה שמר פוירשטיין בעצמו מסכים להתראיין!

מאור המנורה

מנורת המאור פרק טו

תאוות העושר

חמדת בני אדם ורדיפתם אחר הנאות העולם, גורם להם להונות לחבריהם בכל עסקיהם ובמשאם ובמתנם ובסחורתם. ולפי שאולי יחשבו שאונאה זאת כיוון שאינה גניבה או גזילה, שאין בה איסור, הזהירה תורתנו עליה באומרה (ויקרא) 'אל תונו איש את אחיו'.

ללמדנו, שחייב אדם לישא וליתן באמונה, ולא יתאוה להונות במקחו בממכרו. ואע"פ שכל המתעסק במסחר, אין דעתו אלא להרוויח בו, עם כל זה, ציוותה תורה שלא יקח ולא ימכור ביותר או פחות מכדי שוויו, אלא בפחות משתות (שישית) שהוא דבר מועט, שהורו חכמינו ואמרו שמוחל אדם בסחורתו.

ואע"פ ששיערו זכרונם לברכה בפחות משתות שהוא מחילה ושלא יכופו בית דין לבטל המקח או להחזיר האונאה, אבל מי שרוצה ללכת במידת החסידות ימכור בשיווי. ועם כל זה, אם פירש ואמר, זה המקח אינו שווה אלא כך ואין דעתי למוכרו אלא למי שיקחנו בכפלו, אם תרצה, קחנו בכפל על מנת שאין לך עלי אונאה. או אמר, הוא שווה כך, מוכרה לי בחצי אם תרצה, שאין דעתי לקנותו אלא בכך, אקחנו על מנת שאין לך אונאה. דברו קיים, ואין בו אונאה, שכבר סבר וקיבל.

ובחפצי בעל הבית וכליו, אין בהם אונאה. שכליו העשויים לתשמישו, הם בעיני אדם יקרים יותר משווים, ואינו רוצה למוכרם אלא בתוספת דמים. אומרת הגמרא (ב"מ נא.) אמר רב חיסדא, לא דיברו, אלא בלוקח מין הסוחר. אבל בלוקח מבעל הבית, אין לו אונאה וכו'. ואמרינן התם, מה הטעם שאין אונאה לבעל הבית? כי יקרים עליו כלי תשמישו, ולולא דמים רבים שיתנו בעבורם, לא ימכור אותם.

וכל דיני אונאה ומקח טעות ומומין שבסתר וכל תנאיהם ופרטיהם, מפורשים הם. **אבל ישים אדם ליבו לשם שמים ולא יחמוד בממון שלא כדין, והאל יתברך יזמין צורכו בדיון.**